

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ZA STATISTIČKO ISTRAŽIVANJE

INDEKS POTROŠAČKIH CIJENA U BIH

ZA 2018.godinu

BHAS

Agencija za statistiku
Bosne i Hercegovine

Izveštaj pripremila: Ligata Rubina

Datum: 20.02.2019.godine

Zelenih beretki 71000 Sarajevo

Telefon: (033) 22 06 26; telefaks: (033) 22 06 26; e-mail: bhas@bhas.ba; www.bhas.ba

SADRŽAJ

1	STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI	5
1.1	Namjena istraživanja	5
1.2	Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija	5
1.3	Korištene klasifikacije	5
1.4	Izveštajna jedinica	5
1.5	Statistička jedinica posmatranja.....	5
1.6	Pokrivenost i obuhvat.....	6
1.7	Statistički koncepti i definicije	6
2	RELEVANTNOST.....	7
2.1	Korisnici podataka statističkog istraživanja	7
2.2	Kompletnost podataka.....	8
3	TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE.....	8
3.1	Greška uzorkovanja.....	8
3.1.1	<i>Greška uzorkovanja (A1)</i>	8
3.1.2	<i>Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja</i>	8
3.2	Neuzoračke greške	8
3.2.2	Neuzoračke greške - Greške mjerenja	9
3.2.3	<i>Neuzoračke greške – Greške neodgovora</i>	10
4	PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVE	11
4.1	Pravovremenost objave	11
4.1.1	<i>Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1)</i>	11
4.2	Tačnost objave	12
4.3	Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti objave.....	12
5	USKLAĐENOST I UPOREDIVOST	13
5.1	Usklađenost	13
5.1.1	<i>Skladnost izvora podataka (CH1)</i>	13

5.1.2	<i>Razlozi za veća odstupanja</i>	13
5.2	Uporedivost	13
5.2.1	<i>Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1)</i>	13
5.2.2	<i>Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)</i>	13
5.3	Geografska uporedivost	13
5.3.1	<i>Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema</i>	13
6	DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISIMINACIJSKI FORMAT	14
6.1	Saopćenja u kojima se objavljuju podaci	14
6.2	Publikacije u kojima se objavljuju podaci	14
6.3	On – line baza podataka	14
6.4	Pristup mikropodacima	14
6.5	Dostupnost metodološke dokumentacije	15
6.6	Mjere za poboljšanje razumljivosti diseminiranih rezultata	15
6.7	Korištenje (konsultovanje) setova podataka (AC1)	15
6.8	Meta podaci konsultacije (AC2)	15
6.9	Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)	15
7	TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA	16
7.1	Troškovi provođenja statističkog istraživanja	16
7.2	Opterećenost davalaca podataka	16
7.3	Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti	16
8	POVJERLJIVOST	16
8.1	Povjerljivost – politika	16
8.2	Povjerljivost – postupanje sa podacima	16
9	STATISTIČKA OBRADA	17
9.1	Izvor podataka	17
9.2	Učestalost prikupljanja podataka	17
9.3	Prikupljanje podataka	17
9.4	Validacija podataka	17
9.5	Kompilacija podataka	18

1 STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI

1.1 NAMJENA ISTRAŽIVANJA

Svrha prikupljanja potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini je dobijanje mjere inflacije u zemlji, entitetima i Distriktu Brčko. Pored toga indeks potrošačkih cijena se koristi i za usklađivanje plaća i zarada u skladu sa kolektivnim ugovorima, te penzija i socijalnih davanja. Također se koristi i za očuvanje vrijednosti kod ugovora s indeksnim klauzulama, omogućuje upoređivanje stope inflacije s drugim zemljama, omogućuje upoređivanje kretanja cijena unutar zemlje između pojedinih regiona i služi kao osnov za deflacioniranje pojedinih makroekonomskih agregata u statistici nacionalnih računa i u druge svrhe.

1.2 PRAVNI OSNOV I ODGOVORNOST STATISTIČKIH INSTITUCIJA

Statističko istraživanje Indeksi potrošačkih cijena u BiH se provodi na osnovu Višegodišnjeg statističkog programa Agencije za statistiku BiH i entitetskih Zavoda za statistiku te Zakona o statistici BiH („Službeni glasnik BiH”, br. 26/04 i 42/04), Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 85/03) i Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine, Federacije BiH”, broj 63/03). Nadalje se istraživanje oslanja na Metodologiju indeksa potrošačkih cijena u BiH objavljenu 2007.godine u saradnji sa Italijanskim statističkim institutom (ISTAT) te različita metodološka uputstva i preporuke date od strane relevantnih međunarodnih institucija (Eurostat, MMF...).. Entitetski Zavodi za statistiku prikupljaju potrebne podatke, obrađuju ih i objavljuju indekse za područje koje obuhvataju dok BHAS agregira podatke dobijene od entitetskih Zavoda zajedno sa cijenama koje samostalno prikuplja za područje Brčko distrikta te objavljuje Indeksi potrošačkih cijena za BiH i Brčko distrikt.

1.3 KORIŠTENE KLASIFIKACIJE

Za obračun indeksa potrošačkih cijena se primjenjuje međunarodno prihvaćena Klasifikacija individualne potrošnje prema namjeni (COICOP-Classification of Individual Consumption by Purpose).

1.4 IZVJEŠTAJNA JEDINICA

Izveštajne jedinice čine odabrana prodajna mjesta različitih tipova u kojima se prodaju proizvodi i usluge koja domaćinstva kupuju u novčanim transakcijama na ekonomskom teritoriju BiH a sa namjerom zadovoljavanja želja i potreba članova domaćinstva. Istraživanjem su obuhvaćena sva prodajna mjesta u kojima domaćinstva nabavljaju proizvode i usluge poput prodavaonica, zanatskih radnji, institucija, kioska, tržnica itd.

1.5 STATISTIČKA JEDINICA POSMATRANJA

Zelenih beretki 71000 Sarajevo

Telefon: (033) 22 06 26; telefaks: (033) 22 06 26; e-mail: bhas@bhas.gov.ba;
www.bhas.gov.ba

Statističku jedinicu promatranja čine proizvodi i usluge koje domaćinstva nabavljaju putem novčanih transakcija sa namjerom njihove konzumacije (lista proizvoda tzv.korpa), odnosno prikuplja se njihova potrošačka cijena onakva sa kakvom se potrošači susreću prilikom transakcija.

1.6 POKRIVENOST I OBUHVAT

U skladu sa važećim metodologijama i preporukama, listu proizvoda i usluga čine svi oni proizvodi i usluge čija godišnja vrijednost potrošnje domaćinstava prelazi prag od 0,1% ukupne potrošnje domaćinstava, a prema podacima posljednje provedene Ankete o potrošnji domaćinstava u BiH. Budući da se navedena Anketa provodi svakih četiri godine korpa se godišnje ažurira u svrhu očuvanja reprezentativnosti u smislu predstavljanja tipičnog modela ponašanja potrošača u BiH, a prema informacijama dobijenim od snimatelja cijena. Lista proizvoda i usluga se u 2018.godini sastojala od 615 proizvoda i usluga.

1.7 STATISTIČKI KONCEPTI I DEFINICIJE

HFCME (Household Final Monetary Consumption)-Finalna novčana potrošnja domaćinstava se odnosi na sve proizvode i usluge koja domaćinstva pribavljaju sa namjerom zadovoljavanja želja i potreba svojih članova klasificiranih prema COICOP-u. Definiira se kao onaj dio novčane potrošnje domaćinstava napravljen bez obzira na njihov nacionalni ili rezidentni status, na ekonomskom teritoriju zemlje, za dobra i usluge u oba ili u jednom od poređenih perioda.

COICOP-Klasifikacija individualne potrošnje prema namjeni.

Cijena: Cijene koje se prikupljaju za potrebe izračunavanja ovog indeksa trebaju biti potrošačke cijene koje domaćinstva stvarno plaćaju na tržištu pri kupovini proizvoda ili usluga uključujući i sva nediskriminatorna sniženja cijena. Porezi vezani za proizvod poput PDV-a i akciza se uključuju u cijenu dok se subvencije isključuju. Plaćanje kamata ili naknada po kreditima ili dodatnih plaćanja koji se javljaju jer je plaćanje na vrijeme propušteno se odbacuju.

Lista proizvoda i usluga: izbor proizvoda i usluga koja domaćinstva kupuju novčanim transakcijama. Odabire se s ciljem predstavljanja najčešćeg ponašanja potrošača u smislu njihove finalne potrošnje.

Ponderi: koeficijenti kojima se izražava važnost proizvoda i uslugasa liste i po kojima se izračunavaju agregatni indeksi počevši od elementarnih indeksa kao ponderiranih prosjeka. Bazirani su na podacima povezanim s finalnom potrošnjom domaćinstava ili na podacima o procijenjenom broju stanovnika prema rezultatima HBS ankete provedene 2015. godine.

Bazna cijena: cijena iz baznog perioda (za potrebe ovog istraživanja se kao bazna cijena koristi cijena istog proizvoda ili usluge iz decembra prethodne godine).

Bazni period: vremenski period čiji se prikupljeni podaci koriste kao baza za indeksne brojeve ili druge prosjeke.

Izračunavanje baznih indeksa: indeksi koji se izračunavaju s bazom decembar prethodne godine kao referentnim indeksnim periodom.

Indeksi referentne baze: indeksi izračunati na bazi 2015. Dobijeni su ulančavanjem izračunatih baznih indeksa.

Lančani indeks: indeksi koji su povezani usvajanjem zajedničkog referentnog indeksnog perioda za izračunavanje indeksa s bazom decembar prethodne godine.

Referentni indeksni period: period za koji je indeksna baza 100. CPI u BiH je izračunata s bazom decembar prethodne godine (Izračunati indeksi) ili s bazom 2015 (Referentni indeksi) koja je zajednička baza koja omogućuje poređenje između različitih godina.

Referentni period cijena: period u kojem je vrednovana cijena. Općenito za CPI u BiH ovaj period je decembar prethodne godine.

Referentni period pondera: period iz kojeg su uzeti troškovi sa ciljem izračunavanja pondera.

Prosječni podaci: vrijednosti koje su izračunate na bazi prikupljenih elementarnih cijena. Radi se o prosječnim cijenama ili prosječnim indeksima koji se odnose na specifični proizvod. Općenito, za CPI u BiH one su izračunate kao geometrijske sredine. Prosječni podaci su izračunati Modulom 1 procedure na nivou grada, a koriste se izračunavanjem agregatnih indeksa na nivou grada, entiteta ili države.

Elementarna stavka: proizvodi koje je identificirao snimatelj koji ujedno bira i specifične vrste, marke i pakiranja. Za svaki proizvod je određena odgovarajuća kvota.

Agregatni indeksi: indeksi koji su izračunati kao ponderirani prosjeci elementarnih stavki, a odnose se na hijerarhijske pozicije počinjući od proizvoda. Dobijaju se formulom laspayerses-ovog tipa (ponderanom aritmetičkom sredinom).

Hijerarhija: struktura po kojoj su klasificirani indeksi potrošačkih cijena predstavljena je piramidalnom strukturom, počinjući od najdetaljnijeg do agregatnog nivoa, a u skladu sa korištenom COICOP klasifikacijom.

Jedinica mjere: stvarna jedinica kojoj su pridružene vrijednosti i u kojima je izražena prikupljena količina pojedinačnog proizvoda.

Marka: omogućuje identificiranje proizvođača svakog proizvoda.

Mjesto prikupljanja: osnovne jedinice (prodajna mjesta) u kojima se prikupljaju cijene.

Stopa promjene: stopa promjene u specifičnom referentnom periodu u poređenju s vrijednošću s početka tog perioda ili iz konkretno definiranog ranijeg perioda. Općenito za CPI su najznačajnije stope koje predstavljaju poređenje tekućeg mjeseca u odnosu na prethodnu godinu ili u odnosu na isti mjesec prethodne godine (ova posljednja predstavlja mjeru inflacije).

Učestalost prikupljanja: stopa po kojoj se prikupljaju elementarne cijene (jednom ili dva puta mjesečno).

2 RELEVANTNOST

2.1 KORISNICI PODATAKA STATISTIČKOG ISTRAŽIVANJA

2.1.1 Ključni korisnici podataka iz statističkog istraživanja

U skladu sa utvrđenom namjenom ovog indeksa korisnici se dijele na unutarnje i vanjske. Unutranji su svi korisnici unutar institucije koji izračunati i objavljeni indeks koriste za deflacioniranje ili revaloziranja pokazatelja iz domene Nacionalnih računa, prosječnih plata, ekonomskih računa u poljoprivredni itd. Vanjski korisnici su Vlada i njena Ministarstva i druge institucije poput Centralne i Svjetske banke, Eurostata i MMF-a, zatim trgovačke i privredne komore, različita udruženja potrošača i proizvođača, poslovni subjekti, novinari i ekonomski analitičari, akademika zajednica i drugi istraživači.

2.1.2 Procjena korisničkih potreba

Indeks potrošačkih cijena prema određenim analizama korisničkih potreba predstavlja jedan od najtraženijih indikatora značajan za mjerenje inflacije u zemlji i različite svrhe revalorizacije govora i potraživanja. Zahtjevi se najčešće odnose na potrebu za višegodišnjim serijama indeksa ili iz njih dobijenih stopa promjene odnosno koeficijenta rasta po različitim bazama ili za različite periode.

2.1.3 Mjerenje percepcije i zadovoljstva korisnika

Zadovoljstvo korisnika podataka o indeksima potrošačkih cijena mjeri se Anketom o zadovoljstvu korisnika podataka Agencije za statistiku BiH. Rezultati posljednje ankete dostupni su na web stranici u dijelu Kvaliteta u statistici: http://bhas.gov.ba/data/Dokumenti/Kvalitet/AZK_2017_BS.pdf

2.2 KOMPLETNOST PODATAKA

2.2.1 Stopa kompletnosti podataka (R1)

Stopa kompletnosti podataka iznosi 100 % iako se indeksi ovog istraživanja prvenstveno koriste za nacionalne svrhe.

3 TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE

3.1 GREŠKA UZORKOVANJA

3.1.1 Greška uzorkovanja (A1)

Nije primjenjivo, s obzirom na to da se istraživanje temelji na reprezentativnom, ciljanom uzorku. Ne koristi se cijela populacija budući da bi trebalo obuhvatiti milionesvakodnevnih novčanih transakcija pa se bira ciljani uzorak koji predstavlja cjelokupnu populaciju. Minimalni standardi nalažu da se svaka kategorija 4-cifre COICOP-a predstavi sa dovoljno elementarnih agregata koji adekvatno prikazuju sliku kretanja cijena cijele populacije. Uzorak se bira po kriteriju najreprezentativnijeg proizvoda, marke, vrste i količine konkretnog proizvoda ili usluge. Odabrani uzorak mora dati tačne, pouzdane i uporedive podatke o kretanju cijena u zemlji i reflektirati modele ponašanja potrošača.

3.1.2 Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja

Neprijemljivo.

3.2 NEUZORAČKE GREŠKE

3.2.1 Neuzoračke greške - Greške obuhvata

Zelenih beretki 71000 Sarajevo

Telefon: (033) 22 06 26; telefaks: (033) 22 06 26; e-mail: bhas@bhas.gov.ba;
www.bhas.gov.ba

3.2.1.1 Stopa prekomjernog obuhvata (A2)

Ne računa se stopa prekomjernog obuhvata. Sami koncept istraživanja se temelji na reprezentativnosti prema kojoj se biraju proizvodi i usluge i prodajna mjesta u smislu najposjećenijih prodajnih mjesta, najprodavanijih proizvoda, marki ili količina. Uzorak prodajnih mjesta i proizvoda je fiksna tokom godine i zamjene se vrše samo u slučaju trajnog gubitka reprezentativnosti odnosno nedostupnosti proizvoda ili prodajnog mjesta.

3.2.1.2 Udio zajedničkih jedinica (A3)

Neprimjenjivo.

3.2.1.3 Greška nedovoljnog obuhvata

Neprimjenjivo.

3.2.1.4 Mjere za smanjenje grešaka obuhvata

Svake godine se vrši revizija uzorka prodajnih mjesta i proizvoda, iako se unutar godine vrše zamjene proizvoda (njihovih cjenovno relevantnih karakteristika) i prodajnih mjesta u slučaju uočenog pada reprezentativnosti ili nedostupnosti na tržištu.

3.2.2 Neuzoračke greške - Greške mjerenja

3.2.2.1 Razlozi za nastanak grešaka mjerenja

Greške u mjerenju mogu nastati u fazi terenskog prikupljanja cijena ili u fazi njihova prijenosa u software-sko rješenje za uzračun indeksa. Svi snimatelji imaju na raspolaganju odgovarajuće obrasce za prikupljanje i metodološke instrukcije date za tretiranje eventualnih problema sa kojima se mogu susresti pri prikupljanju i unosu cijena, osim toga u stalnom su kontaktu sa Zavodima u slučaju nepredviđenih situacija. Uzroci nastanka grešaka mjerenja mogu biti: nepoznavanje asortimana proizvoda ili prodajnog mjesta, nepoznavanje kretanja na tržištu, nemogućnost pronalaska adekvatne zamjene za nedostajuće proizvode, nemogućnost uspostavljanja ugodne komunikacije sa osobljem ili vlasnicima prodajnog objekta ili neposvećenost dobijenim zadacima prikupljanja ili unosa podataka.

3.2.2.2 Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja

Prvu kontrolu vrše snimatelji cijena na terenu koji imaju zadatak da ispravno identificiraju odabrane proizvode i usluge na tržištu zajedno sa svim njihovim cjenovno relevantnim karakteristikama te da za njih pronađu odgovarajuću cijenu. U slučaju da proizvod ne mogu pronaći važno je pronaći uporediv proizvod i evidentirati svaku relevantnu informaciju iz koje se može utvrditi uporedivost proizvoda odnosno potreba za primjenom metoda prilagođavanja kvalitete. Pri unosu podataka se moraju provesti sve logičke i računске kontrole koje tražu upisivanje obrazloženja za svaku promjenu cijene veću od 10% u odnosu na onu upisanu u prethodnom mjesecu. Po završetku unosa cijena se pokreću kontrole: kompletnosti snimanja, prevelikih promjena u odnosu na prethodne cijene, izvršenim zamjenama u toku mjeseca te dobijene stope promjene u odnosu na prethodni mjesec. Ukoliko cijena značajno odstupa od prethodne a nije evidentirano adekvatno obrazloženje od snimatelja se zahtjeva da se vrati na dato prodajno mjesto i verificira cijenu. Pošto indeksi ne podliježu naknadnim revizijama insistira se na tome da sve cijene budu korigirane i verificirane prije njihove obrade i izračuna indeksa i prosječnih cijena. Sa snimateljima cijena se održavaju stalni kontakti kako bi se osigurala njihova upućenost u primjenjivanu metodologiju i eventualno nerazumijevanje procesa. Budući da se vrši terensko prikupljanje cijena snimatelji su u stalnom kontaktu sa prodajnim mjestima te su u stanju uočiti sve promjene na tržištu i prikupiti sve relevantne informacije o otvaranju ili zatvaranju objekata, raskidima ugovora sa dobavljačima, pojavi novih proizvoda i njihovoj reprezentativnosti ili razlozima promjene cijena. Stoga se nastoji angažirati snimatelje sa iskustvom pošto česte izmjene snimatelja mogu uzrokovati greške u snimanju.

3.2.3 Neuzoračke greške – Greške neodgovora

3.2.3.1 Stopa neodgovora izvještajne jedinice (A4)

Budući da se istraživanje provodi snimanjima na terenu pri čemu se insistira na fiksnom broju prikupljenih cijena u fiksnom broju prodajnih mjesta utvrđenom godišnjom revizijom uzorka te stalnim ažuriranjem u slučaju nedostupnosti proizvoda ili prodajnih mjesta, stopa neodgovora je minimalna ili gotovo nepostojeća.

3.2.3.2 Stopa neodgovora varijable (A5)

Budući da se istraživanje provodi snimanjima na terenu pri čemu se insistira na fiksnom broju prikupljenih cijena u fiksnom broju prodajnih mjesta utvrđenom godišnjom revizijom uzorka te stalnim ažuriranjem u slučaju nedostupnosti proizvoda ili prodajnih mjesta, stopa neodgovora je minimalna ili gotovo nepostojeća.

3.2.3.3 Postupci u slučaju neodgovora

U slučaju neodgovora jedinice iz razloga privremene nedostupnosti prodajnog mjesta vrši se imputacija cijena u prvom mjesecu nedostupnosti. Ukoliko je prodajno mjesto trajno nedostupno

vrši se zamjena novim prodajnim mjestom sa sličnim ili istim asortimanom koji zadovoljava kriterij reprezentativnosti.

U slučaju neodgovora varijable cijena se imputira prenošenjem cijene iz prethodnog mjeseca dok se u slučaju trajne nedostupnosti vrši zamjena najbližijom markom ili vrstom proizvoda. U slučaju da se radi o nedostupnosti uslijed sezonskog nedostatka proizvoda imputira se cijena iz prethodnog perioda onoliko puta koliko se ona ne pronađe na tržištu (carry forward).

3.2.3.4 Postupci za smanjenje stope neodgovora

Redovne revizije i ažuriranja uzorka omogućuju održavanje reprezentativnosti liste proizvoda i usluga uz primjenu kriterija najposjećenijih prodajnih mjesta i korištenje informacija sa terena.

3.2.4 Imputacije

3.2.4.1 Stopa imputiranih podataka (A7)

Imputacije se vrše u slučajevima nedostupnosti cijena ili prodajnih mjesta u određenom mjesecu a najčešće u tretiranju cijena sezonskih proizvoda svježeg voća i povrća te odjeće i obuće. Pošto se one vrše prije izračunavanja indeksa odnosno na nivou gradova izvode ih entitetski Zavodi za statistiku koji potom elementarne indekse dostavljaju BHAS-u. Agencija za statistiku BiH nije u mogućnosti izračunati stopu imputacija za državni nivo.

3.2.5 Revizije

3.2.5.1 Prosječna veličina revizije podataka (A6)

Indeksi potrošačkih cijena ne podliježu reviziji osim u slučaju greške u objavi koju nastojimo izbjeći.

4 PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVE

4.1 PRAVOVREMENOST OBJAVE

4.1.1 Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1)

Budući da Agencija za statistiku objavljuje samo konačne rezultate TP1 nije relevantan.

4.1.2 Pravovremenost objave konačnih rezultata (TP2)

Referentni period	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Prosjek
Stvarni datum objave	11.0 4.	11.0 4.	20.0 4.	21.0 5.	21.0 6	24.0 7	23.0 8	24.0 9	25.1 0	27.1 1	24.1 2	24.0 1.	/
Vremenski razmak (dana)	T+85	T+42	T+20	T+21	T+21	T+24	T+23	T+24	T+25	T+27	T+24	T+24	T + 30

Pravovremenost objave prvih rezultata (godišnji prosjek) iznosi T + 30

Godišnji prosjek pravovremenosti objave konačnih rezultata iznosi T+30 dana.

4.2 TAČNOST OBJAVE

4.2.1 Tačnost objave (TP3)

Referentni period	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Prosjek
Najavljeni datum objave	T+50	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+22,5
Stvarni datum objave	11.0 4.	11.0 4.	20.0 4.	21.0 5.	21.0 6	24.0 7	23.0 8	24.0 9	25.1 0	27.1 1	24.1 2	24.0 1.	/
Vremenski razmak (dana)	T+85	T+42	T+20	T+21	T+21	T+24	T+23	T+24	T+25	T+27	T+24	T+24	T + 30

Razlika između najavljene i stvarne objave konačnih rezultata iznosi +7,5 dana.

4.3 RAZLOZI ZA VEĆA KAŠNJENJA I MJERE ZA POBOLJŠANJE PRAVOVREMENOSTI I TAČNOSTI OBJAVE

Budući da Agencija za statistiku BiH agregira podatke dobijene od entitetskih Zavoda za statistiku i da postoje određena neslaganja rokova za dostavu između godišnjih planova istraživana na državnom i entitetskom nivou dolazi do čestog kašnjenja u objavi državnog podatka koji se nastoji minimizirati ulaganjem dodatnog truda da se obrada izvrši i pripremi objava na isti dan kada podaci stignu iz entiteta. Januarska saopćenja se nešto kasnije objavljuju uslijed revizije uzorka i dodatnih snimanja baznih cijena te dosta tromog načina prelaska na novu godinu s tim da je u posmatranoj godini to osobito uočljivo zbog činjenice da je rađen prelazak na novu baznu godinu (2015=100) i primjenu rezultata posljednje HBS ankete za strukturu pondera.

Zelenih beretki 71000 Sarajevo

Telefon: (033) 22 06 26; telefaks: (033) 22 06 26; e-mail: bhas@bhas.gov.ba;
www.bhas.gov.ba

5 USKLAĐENOST I UPOREDIVOST

5.1 USKLAĐENOST

5.1.1 Skladnost izvora podataka (CH1)

Nije primjenjivo jer se ne koristi više izvora podataka.

5.1.2 Razlozi za veća odstupanja

Nije primjenjivo.

5.2 UPOREDIVOST

5.2.1 Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1)

Nije primjenjivo, nema uporedivih indikatora.

5.2.2 Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)

Dužina uporedivih serija iznosi 168 mjeseci (januar 2005.-decembar 2018.godine).

5.2.3 Prekidi u vremenskim serijama

U skladu sa propisanom metodologijom prekidi se prave svakih 5 godina kada se mijenja referentna baza za indekse, u našem slučaju smo imali bazne 2005., 2010. i 2015.godinu.

5.3 GEOGRAFSKA UPOREDIVOST

5.3.1 Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema

Nije primjenjivo pošto se ne radi o harmoniziranom indeksu potrošačkih cijena.

6 DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISIMINACIJSKI FORMAT

6.1 SAOPĆENJA U KOJIMA SE OBJAVLJUJU PODACI

Indeksi potrošačkih cijena se objavljuju putem mjesečnog saopćenja koje sadrži sumarni pregled ukupnog indeksa, dvanaest glavnih odjeljaka COICOP klasifikacije i četrdeset glavnih grupa potrošnje u odnosu na različite periode. Podaci su dostupni u pdf. i xlsx. formatu na web stranici Agencije za statistiku BiH (<http://bhas.gov.ba/Calendar/Category/10>).

6.2 PUBLIKACIJE U KOJIMA SE OBJAVLJUJU PODACI

Pored mjesečnih saopćenja, indeksi se objavljuju i u tematskom biltenu o Indeksima potrošačkih cijena (http://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2018/PRI_00_2017_TB_0_BS.pdf) te u publikaciji BiH u brojkama (http://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2019/NUM_00_2018_TB_0_BS.pdf).

6.3 ON – LINE BAZA PODATAKA

Indeksi potrošačkih cijena na nivou BiH se mogu pronaći i na web stranici BHAS-a pod:

<http://bhas.gov.ba/Calendar/Category/10#>

6.4 PRISTUP MIKROPODACIMA

Individulani podaci o potrošačkim cijenama nisu dostupni niti BHAS-u budući da dobijama elementarne indekse i prosječne cijene na nivou grada od entitetskih Zavoda. Takvi podaci prema Zakonu o statistici podliježu kriterijima zaštite povjerljivosti podataka koji se koriste isključivo za namjene za koje su prikupljeni. Mikropodaci u smislu elementarnih indeksa na najnižem nivou agregacije pristup imaju određene kategorije korisnika sa kojima BHAS ima uređene odnose i sporazume o razumijevanju te korisnici na određeni pisani zahtjev.

6.5 DOSTUPNOST METODOLOŠKE DOKUMENTACIJE

Primjenjivana metodologija je dostupna u pisanoj formi u prostorijama BHAS-a i na web stranici Agencije:

http://www.bhas.ba/metodoloskidokumenti/2005_2006_CPI-metodologijaRezultati-bh.pdf

6.6 MJERE ZA POBOLJŠANJE RAZUMLJIVOSTI DISEMINIRANIH REZULTATA

Svako saopćenje i bilten u kojem su sadržani i Indeksi potrošačkih cijena uključuje i kratki izvadak iz metodologije u kojem se obrazlaže svrha i cilj istraživanja, uzorak cijena i prodajnih mjesta, osnovne definicije i klasifikacije, izvor za pondere itd. Osoblje BHAS-a je u svakom momentu spremno pojasniti prezentirane podatke, pojasniti indikatore ili primjenjenu metodologiju onoliko koliko to relevantni zakonski okvir dozvoljava.

6.7 KORIŠTENJE (KONSULTOVANJE) SETOVA PODATAKA (AC1)

Nedostupno.

6.8 META PODACI KONSULTACIJE (AC2)

Nedostupno.

6.9 STOPA KOMPLETNOSTI META PODATAKA (AC3)

Stopa kompletnosti metapodataka za Indeks potrošačkih cijena u 2018.godini iznosi 100%.

7 TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA

7.1 TROŠKOVI PROVOĐENJA STATISTIČKOG ISTRAŽIVANJA

Troškovi istraživanja sa stanovišta Agencije za statistiku se odnose samo na radno vrijeme utrošeno od strane dvije osobe zadužene za koordinaciju aktivnosti između entitetskih Zavoda, agregiranje i objavu dostavljenih podataka i propisivanje metodologija te jednog snimatelja angažiranog za prikupljanje cijena u Brčko distriktu. Samim tim se troškovi svode na mjesečne naknade za rad navedenih uposlenika pa je detaljna razrada neizvediva.

7.2 OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA

Neprimjenjivo budući da se radi o terenskom prikupljanju cijena te smatramo da davaoci podataka kao takvi ne trpe opterećenje osim eventualnih pitanja snimatelja.

7.3 MJERE ZA SMANJIVANJE TROŠKOVA I OPTEREĆENOSTI

Mjere za smanjenje troškova predviđaju korištenje tableta za prikupljanje cijena te centralizaciju prikupljanja cijena za one grupe proizvoda i usluga za koje se smatra da su cijene jedinstvene na nivou BiH ili da postoje odgovarajući direktni izvori cijena poput administrativnih izvora ili relevantnih web stranica.

8 POVJERLJIVOST

8.1 POVJERLJIVOST – POLITIKA

Povjerljivost statističkih podataka je uređena zakonom a osoblje koje provodi statističko istraživanje ima po istom pravnom osnovu obavezu zaštite povjerljivosti. Zakon o statistici BiH (Sl. Glasnik BiH 26/04 i 42/04 - Poglavlje XI - član 23.-29.) utvrđuje princip poverljivosti kao jedan od glavnih principa. Agencija za statistiku BiH distribuira statistike u skladu sa statističkim načelima Kodeksa prakse evropske statistike a posebno sa načelom statističke povjerljivosti.

8.2 POVJERLJIVOST – POSTUPANJE SA PODACIMA

U svim fazama procesa izrade Indeksi potrošačkih cijena vodi se računa o povjerljivosti i statističkoj zaštiti podataka a u skladu sa relevantnim zakonima o statistici te Pravilnicima o

postupanju sa povjerljivim podacima. Svi uposlenici institucija potpisuju i Izjavu o zaštiti i čuvanju tajnosti statističkih podataka kako u BHAS-u tako i entitetskim Zavodima za statistiku.

9 STATISTIČKA OBRADA

9.1 IZVOR PODATAKA

Svi podaci koji se koriste za izračunavanje Indeksi potrošačkih cijena se prikupljaju na bazi ciljanog uzorka unutar kojeg se prikuplja oko 21 000 pojedinačnih cijena u 12 gradova BiH. Osim cijena bitan izvor podataka jeste i Anketa o potrošnji domaćinstava BiH koja se svake četiri godine provodi sa ciljem dobijanja jasne strukture potrošnje domaćinstava u zemlji i pojedinačnih udjela grupa proizvoda u toj potrošnji.

9.2 UČESTALOST PRIKUPLJANJA PODATAKA

Indeksi se izračunavaju mjesečno na bazi cijena prikupljenih jedanput mjesečno za većinu proizvoda i usluga odnosno dva puta mjesečno u slučaju proizvoda iz kategorije Svježeg voća i povrća.

9.3 PRIKUPLJANJE PODATAKA

Potrošačke cijene se prikupljaju u svim tipovima prodajnih objektima u kojima domaćinstava novčanim transakcijama pribavljaju sve proizvode i usluge nužne za zadovoljavanje kolektivnih i individualnih želja i potreba svojih članova. Ti tipovi uključuju sve vrste prodavaonica, kioska, javnih poduzeća koji pružaju usluge domaćinstvima, zelenih pijaca, zanatlija i distributera.

Cijene se prikupljaju posjetom snimatelja prodajnom mjestu i bilježe se na jedinstvenom obrascu za prikupljanjem na kojem su snimatelju navedene ključne informacije o opisu proizvoda, traženoj količini, marki i vrsti proizvoda. Na navedeni obrazac snimatelj bilježi i sve eventualne promjene karakteristika proizvoda koje uoči. Prema učestalosti snimanja proizvodi se dijele na one koji se snimaju jedanput mjesečno (većina proizvoda i usluga) u periodu između 01.-21. U mjesecu, s tim da se održava isti interval između snimanja, i dva puta mjesečno (svježe voće i povrće na tržnicama) u prvoj i trećoj sedmici.

9.4 VALIDACIJA PODATAKA

Validacija podataka se provodi logičkim kontrolama prilikom prikupljanja cijena i njihova unosa u predviđeno software-sko rješenje a prije obrade cijena i izračunavanja indeksa. Sama aplikacija je

automatski podešena da zahtjeva upisivanje adekvatnog obrazloženja u slučaju da se unesena cijena razlikuje za više od 10% (u pozitivnom ili negativnom) od prethodno unesene. Nakon samog unosa se izvode i automatske kontrole potpunosti unesenih podataka, kontrola broja prevelikih promjena cijene u odnosu na prethodni mjesec, kontrola stopa promjene i broja proizvoda na kojima je izvršena promjena cjenovno determinirajuće karakteristike. Ukoliko se ustanovi da prevelika promjena cijene nije adekvatno obrazložena snimatelj se instruiira da ponovno posjeti prodajno mjesto i ustanovi da li je došlo do pogreške ili da pronađe adekvatno obrazloženje promjene.

9.5 KOMPILACIJA PODATAKA

Prilikom izračuna Indeksi potrošačkih cijena prvo se izračunavaju indeksi reprezentativnih stavki na nivou gradova prostom geometrijskom sredinom prikupljenih cijena. Nakon toga se agregati izračunavaju ponderiranom aritmetičkom sredinom (Laspyeres-ov tip formule) po nivoima COICOP klasifikacije od najnižeg nivoa do općeg indeksa na nivo Bosne i Hercegovine uz primjenu pondera potrošnje iz Ankete o potrošnji domaćinstava iz 2015.godine. Ovi ponderi se godišnje korigiraju kretanjem cijena u prethodnoj godini. Osim navedenih pondera se koriste i tzv. horizontalni ponderi stanovništva koji prikazuju udjele pojedinačnih gradova u ukupnom stanovništvu entiteta i BiH, s tim da se pod stanovništvom grada smatra svo stanovništvo područja koje gravitira odabranom gradu. Baza godina za izračunavanje indeksa je 2015.godina.

9.6 Prilagođavanja

Prilagođavanja se ne vrše osim u slučajevima zamjene proizvoda ili njegovih cjenovno determinirajućih karakteristika ili uočenih ekstremnih vrijednosti.

9.6.1 Sezonsko prilagođavanje

Ne primjenjuje se.